

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Ajankohtaisselonteko turvallisuusympäristön muutoksesta (VNS 1/2022 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lähetystöneuvos Lauri Hirvonen, ulkoministeriö
- lähetystöneuvos Stefan Lee, ulkoministeriö
- yksikönpäällikkö Salla Sammalkivi, ulkoministeriö
- erityisasiantuntija Suvi Kankare, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Mari Starck, liikenne- ja viestintäministeriö
- tietohallintojohtaja Mikko Soikkeli, puolustusministeriö
- kansallisen turvallisuuden yksikön johtaja Petri Knape, sisäministeriö
- haavoittuvuuksien ja resilienssisektorin johtaja, kommodori Jukka Savolainen, Euroopan hybridituhkien torjunnan osaamiskeskus
- päällikkö, poliisineuvos Antti Peltari, suojelupoliisi
- ylijohtaja Sauli Pahlman, Kyberturvallisuuskeskus
- hankintajohtaja Pekka Petäjaniemi, Väylävirasto
- johtaja Axel Hagelstam, Huoltovarmuuskeskus
- hallintojohtaja Marko Viljanen, Ilmatieteen laitos
- liiketoiminnan kehitysjohtaja Pasi Niinikoski, Patria Oyj
- tutkimusjohtaja Mikko Hyppönen, WithSecure Oyj
- toimitusjohtaja Peter Sund, Finnish Information Security Cluster - Kyberala ry
- toimitusjohtaja Elina Ussa, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry
- professori Ulla Tapaninen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic Oy
- VR-Yhtymä Oy
- Suomen Kuntaliitto

Valiokunnan lausunto LiVL 18/2022 vp

- Finnair Oyj
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Keskuskauppakamari
- Linja-autoliitto
- Suomen Huolinta- ja Logistiikkaliitto ry
- Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- Suomen Varustamot ry
- Teknologiateollisuus ry
- Älykkään liikenteen verkosto - ITS Finland ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- johtaja Mika Karjalainen, Jyväskylän ammattikorkeakoulu - JYVSECTEC
- Finavia Oyj
- Fintraffic Lennonvarmistus Oy

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Valtioneuvoston ajankohtaiselonteossa turvallisuusympäristön muutoksesta kirjatut arviot ovat yleisluonteisia ja esittävät kattavasti Euroopan muuttuneen turvallisuustilanteen yleisellä tasolla. Asiantuntijakuulemisessa valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että selonteon rakenne on vanhanaikainen, sillä se rakentuu hallinnolliselle jaolle eikä esitä arvioita ilmiöiden ja toimintojen kautta. Jatkossa saattaa olla perusteltua tarkastella turvallisuuspoliittista tilannetta ilmiöiden ja toimintojen kautta.

Hybridivaikuttaminen ja kyberturvallisuus

Hybridivaikuttaminen. (2) Selonteon mukaan muuttunut turvallisuusympäristö edellyttää valtioneuvostolta jatkuvaa uhka-arviointia ja kokonaiskoordinaation parantamista sekä hybridiuhkien entistä parempaa tunnistamista ja torjumista.

(3) Selonteon tavoin valiokunta kiinnittää huomiota kansainvälisen tiedustelu yhteistyön merkitykseen hybridiuhkien tunnistamisessa ja torjunnassa.

Informaatiovaikuttaminen. (4) Luotettavalla tiedonvälityksellä ja joukkotiedotusvälineillä on suuri merkitys hybridivaikuttamisen ja informaatiovaikuttamisen minimoimisessa. On tärkeää, että kansalaisilla on saatavilla luotettavaa ja ajankohtaista tietoa. Informaatiovaikuttamisen tunnistamisessa ja torjumisessa valiokunta kiinnittää huomiota myös Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävän tärkeään rooliin. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että kansalaisten medialukutaitoa ylläpidetään ja kehitetään siten, että kaikilla ikäluokilla on tarvittavat medialukutaidot.

Kyberturvallisuus. (5) Selonteon mukaan Liikenne- ja viestintäviraston Kyberturvallisuuskeskus, poliisi, tiedusteluviranomaiset ja Puolustusvoimat tekevät tiivistä yhteistyötä kansallisen kyberturvallisuuden varmistamiseksi ja kyberhyökkäyksiä pysäyttämiseksi. Valiokunta pitää

Valiokunnan lausunto LiVL 18/2022 vp

hyvänä, että viranomaisten välillä on tiivistä yhteistyötä, ja korostaa, että viranomaisyhteistyötä ja johtovastuita tulee selkeyttää. Kyberturvallisuuteen tarvittavien resurssien riittävydestä tulee huolehtia.

(6) Kansallisen yhteistyön lisäksi kansainvälisellä kyberturvallisuusyhteistyöllä on keskeinen merkitys mahdollisten uhkien tunnistamisessa ja torjumisessa sekä toimenpiteiden koordinoimisessa. Valiokunta pitää hyvänä, että koordinoitua tunnistus- ja vastatoimikykyä kehitetään EU:ssa ja yhdessä samanmielisten maiden kanssa.

(7) Viranomaisten rinnalla yritysten ja organisaatioiden tietoturva-ammattilaiset ovat olennaisen tärkeässä roolissa kybervarautumisen toteuttamisessa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomessa onkin hyvää IT-osaamista ja kyberturvallisuuden tuntemusta. Toisaalta nähdään kuitenkin myös tarve kouluttaa lisää tietoturva-ammattilaisia ja kyberturvallisuusosaajia.

Huoltovarmuus, logistiikka ja kriittinen infrastruktuuri

Huoltovarmuus. (8) Selonteon mukaan kriittisen infrastruktuurin varautumista kehitetään sen keskeisiin osa-alueisiin keskittyvillä ohjelmilla. Huoltovarmuustoiminnan varoja ja resursseja kohdennetaan lisääntyvästi näiden ohjelmien toteuttamiseen. Valiokunta pitää hyvänä, että selonteossa kiinnitetään huomiota muun muassa kyberturvallisuushiin, digitaalisen yhteiskunnan tietojärjestelmien sekä viestintäpalveluiden ja -verkkojen varmistamiseen sekä toimiviin logistiisiin palveluihin ja verkostoihin.

Logistiikka. (9) Suomen maantieteellisen sijainnin vuoksi logistiikalla ja erityisesti merikuljetuksilla on suuri merkitys Suomen yhteiskunnalle ja elinkeinoelämälle. Lähes 90 % Suomen tavaraviennistä ja noin 80 % tavaratuonnista kulkee meriteitse. Valiokunta korostaa, että mahdollisten kriisitilanteiden varalta tulee myös varautua korvaaviin kuljetusmuotoihin ja reitteihin maitse ja myös ilmaitse.

Kriittinen infrastruktuuri. (10) Kriittistä infrastruktuuria ovat digitaalisen yhteiskunnan tietojärjestelmien sekä viestintäpalvelujen ja -verkkojen lisäksi myös fyysinen varsinkin huoltovarmuuteen liittyvä sekä liikenne- että viestintäinfrastruktuuri. Molempien infrastruktuurien osalta merkitykset ovat keskeisiä. Valiokunta korostaakin, että näiden yhteyksien toimivuus tulee turvata. Tämän lisäksi on välttämätöntä panostaa myös vaihtoehtoihin paremmin turvattaviin pohjosiin maayhteyksiin.

Yhteenveto

(11) Valiokunta toteaa, että selonteossa esitetään kattavasti liikenne- ja viestintäsektorien osalta yleistilanne ja mahdollisia toimenpiteitä yleisen turvallisuuspoliittisen tilanteen suhteen. Selonteon tavoin valiokunta näkee, että Suomen hyvää varautumista voidaan lisätä ja kehittää kansainvälisen yhteistyön kautta. Valiokunnan näkemyksen mukaan eri vaihtoehtoja on kehitettävä rinnan siten, että mitään mahdollisuuksia ei missään vaiheessa suljeta pois.

Valiokunnan lausunto LiVL 18/2022 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Liikenne- ja viestintävaliokunta esittää,

että ulkoasiainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 5.5.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Suna Kymäläinen sd

jäsen Pekka Aittakumpu kesk

jäsen Heikki Autto kok

jäsen Sandra Bergqvist r

jäsen Seppo Eskelinen sd

jäsen Janne Heikkinen kok

jäsen Juho Kautto vas

jäsen Jari Kinnunen kok

jäsen Johan Kvarnström sd

jäsen Joonas Könttä kesk

jäsen Sheikki Laakso ps

jäsen Jenni Pitko vihr

jäsen Mirka Soinikoski vihr

jäsen Paula Werning sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker